

CIRCULAIRE ECONOMIE

‘We moeten weer trots zijn op producten die lang meegaan

Kleding van slechte kwaliteit – ‘fast fashion’ – die na een paar wasbeurten versleten is. Elektronica die bijna niet te repareren valt. Spullen worden steeds sneller weggegooid. Dat is jammer en slecht voor het milieu.

‘We moeten weer trots zijn op producten die lang meegaan en waar een verhaal aan vastzit,’ meent Antoine Heideveld van Het Groene Brein. ‘Als je iemand vraagt naar zijn of haar mooiste meubel, dan is dat bijna altijd een erfstuk of ander meubel met veel herinneringen. Dat is het nieuwe narratief waaraan we met elkaar moeten bouwen. Tweedehands of gerepareerd wordt ten onrechte als niet-hip geframed. Daar moeten we vanaf. Circulair produceren is een logische manier van denken die je ook in de natuur terugziet, vertelt hij. ‘Daar is afval van de een grondstof voor de ander. Het eindresultaat is altijd positief. Ik ben al vanaf het begin van mijn studie biologie bezig om mensen bij elkaar te brengen rondom het thema duurzaamheid, vanuit een positief gevoel dat het goed is voor de welvaart, het welzijn van de mens en voor de planeet. Als je dat combineert, kom je tot goede

oplossingen.’ Het heeft geleid tot netwerken als Het Groene Brein, een netwerk van 200 wetenschappers waar bedrijven die op zoek zijn naar kennis terecht kunnen, en de Corporatie Leren voor Morgen. ‘Het is heel praktisch. We brengen mensen bij elkaar die samen aan concrete oplossingen werken. En met resultaat.’

Week van de Circulaire Economie

‘Verduurzamen en circulariteit draait om meer dan alleen de technische uitdagingen. Je moet het samen doen. Mensen meekrijgen en een verdienmodel ontwikkelen.’ Tijdens de Week van de Circulaire Economie worden successen gevierd en gedeeld. ‘Er zijn duizenden voorbeelden, zoals het Repair Café, Mud Jeans en Fairphone. Maar ook een partij als NN Group die bij schade kijkt of het kan worden gerepareerd, in plaats van vervangen. Met mooie voorbeelden laten

we zien hoe stevig de circulaire beweging al is.’ Heideveld gebruikt de ReUse Alliance als inspirerend voorbeeld. Dit netwerk van meubelbedrijven, retailers, verhuisbedrijven en opleidingen herstelt oude, versleten meubels tot nieuw. Deze worden vervolgens verkocht bij bekende woonketens. ‘Circulair ondernemen zorgt voor nieuwe baankansen en creëert nieuwe beroepen, vertelt hij. ‘Voor veel mensen is meubelreparateur een fantastisch beroep, waar je heel blij van wordt. We zijn daar nu met ROC’s de opleidingen voor aan het ontwikkelen.’ Zo zijn er genoeg lichtpuntjes te vinden en zijn we op veel terreinen op de goede weg. Dat laten we zien in de week van de Circulaire Economie.

Van 17 t/m 22 maart vindt voor de tiende keer de Week van de Circulaire Economie plaats. De week is onderdeel van Het Versnellingshuis Nederland Circulair!

Lees het gehele dossier op onze website. Scan de QR-code.

3

100% plasticvrije, kartonnen foodverpakkingen met zeewiercoating

8

Friesland zet de schouders onder de circulaire economie

Topic Media Agency B.V. Herengracht 440 1017 BZ Amsterdam, www.topicmedia.nl Info@topicmedia.nl | Mediaconsultant Marit Bakker | Redactie Hans Pieters en Jacques Koch, Forêt tekst | Artdirectie en vormgeving Lilian Dapaah, Jiska Neve | Druk DPG Media | Deze bijlage valt niet onder verantwoordelijkheid van de hoofdredactie van Trouw.

ADVERTORIAL

Molano: technologie en circulaire innovatie hand in hand

In een wereld waar duurzaamheid steeds urgenter wordt, staat Molano als een pionier in de circulaire economie. Het bedrijf, bekend om zijn innovatieve oplossingen, combineert technologie met milieubewust ondernemen om verspilling te verminderen en grondstoffen efficiënter te benutten.

Van wegwerp naar hergebruik

De traditionele economie draait op een lineair model: produceren, consumeren en weggooien. Dit leidt tot enorme verspilling van grondstoffen en energie. Molano kiest voor een andere benadering: producten en materialen blijven zo lang mogelijk in de keten door slimme technologieën en hergebruikstrategieën.

Duurzaamheid als kern van innovatie

Wat Molano onderscheidt, is de manier waarop het technologie inzet om circulaire processen schaalbaar en winstgevend te maken. Van slimme logistieke modellen tot AI-gestuurde optimalisaties: het bedrijf richt zich op het elimineren van inefficiënties in de supply chain en het maximaliseren van hergebruik. Tijdens het Mobile World Congress (MWC) in Barcelona kreeg Molano erkenning als een innovatief voorbeeld van de circulaire economie. De minister van Economische Zaken bezocht het bedrijf en benadrukte het belang van investeren in digitale technologieën en infrastructuur om Nederland internationaal voorop te laten lopen.

Circulaire impact in de praktijk

Ook in Nederland groeit de aandacht voor circulariteit. Tijdens de Week van de

Circulaire Economie wordt het belang van innovatie in de strijd tegen verspilling benadrukt. Molano toont hoe digitalisering hierin een sleutelrol speelt door afvalstromen om te zetten in nieuwe grondstoffen, onderdelen te hergebruiken en retourlogistiek te optimaliseren. Dankzij automatisering kunnen deze processen kosten-efficiënt worden opgeschaald, zonder in te leveren op winstgevendheid.

Een toekomst zonder verspilling

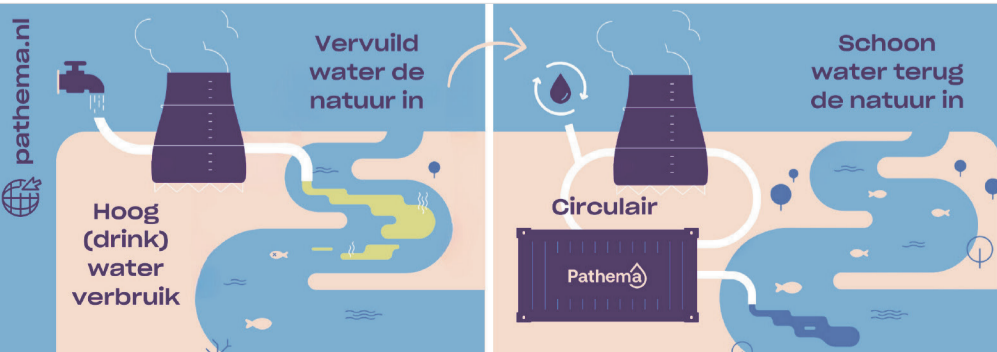
Volgens Laili Ishaqzai, oprichter van

Molano, is samenwerking tussen bedrijven, overheden en consumenten essentieel om de circulaire economie te versnellen. ‘Echte verandering komt niet alleen van innovaties, maar ook van mentaliteitsverandering. We moeten af van het idee dat duurzaamheid een compromis is – het is juist de sleutel tot een veerkrachtige en toekomstbestendige economie!’

MOLANO

Wil je als bedrijf verduurzamen en circulariteit omarmen? Molano helpt organisaties om verspilling te verminderen en supply chains slimmer in te richten. Neem contact op via Molano.nl en ontdek hoe jij kunnen samenwerken!

Stop waterverspilling en watervervuiling nú!

Pathema
CIRCULAIR KOELWATER

AAN HET WOORD

MARK BOEREN,
CEO PATHEMA**De watertransitie is in volle gang**

'Water wordt steeds schaarser en de waterkwaliteit van oppervlaktewater is ondermaats. Daarom moeten we beter, schoner en slimmer omgaan met het koelwater voor industriële processen. Sinds 2008 hebben wij een oplossing die circulair koelen mogelijk maakt. We gebruiken een circulaire waterbron in plaats van drinkwater of oppervlaktewater, zoals afvalwater uit de eigen fabriek of uit een waterzuivering. Het water wordt een aantal keren hergebruikt en er wordt nauwelijks drink- of oppervlaktewater gebruikt. We koelen chemievrij, zodat de ecologische voetafdruk zo laag mogelijk is. Sinds 2023 heeft RWS onze techniek als best beschikbare techniek (BBT) bestempeld. Bedrijven moeten bij het vernieuwen van een vergunning of koeltoren de BBT-technieken verkennen. Het laat zien dat onze techniek door en door is getest en goed werkt. Als je het koelwater dat de industrie nu aan het leidingwater onttrekt vervangt door een alternatieve, circulaire waterbron zoals afvalwater of andere duurzame waterbron zou er in één klap voor 30 miljoen Nederlanders drinkwater beschikbaar zijn. En het zou ook een enorme invloed hebben op de waterkwaliteit van ons oppervlaktewater. Dus ja, circulair koelwater is een beetje een ondergeschoven kindje, maar wel een die grote impact heeft op onze samenleving en ons milieu.'

Nieuwe technologieën voor circulaire verpakkingen

Voor een fossielvrij verpakkingssysteem zijn recycling en bio-based alternatieven voor plastics essentieel. TNO ontwikkelde een driestappenplan dat bedrijven helpt om circulaire en economisch haalbare keuzes te maken.

De transitie naar fossielvrije verpakkingen is een weg vol innovaties. Circulariteit bij verpakkingen kun je grotendeels realiseren met relatief klassieke strategieën: door hoogwaardige verwerking, vermindering, verlenging van de levensduur en materiaalvervanging. Esther van den Beuken, principal consultant Circulaire Plastics van TNO, zegt over deze vier strategieën: 'Uit ons onderzoek blijkt dat het complementair inzetten van deze strategieën: leidt tot veel winst. Zo kunnen broeikasgasemissies met 62 procent worden verminderd. Daarnaast kunnen 67 procent minder nieuwe materialen nodig zijn.'

Innovatieve technologieën

Met recyclen is dus veel winst te behalen. En dat recyclen op zich is volop in ontwikkeling. 'De standaard manier wereldwijd is mechanische recycling. Daarnaast zijn we bij TNO bezig met allerlei nieuwe, opkomende technologieën, zoals thermochemische recycling, chemische depolymerisatie en een dissolutietechnologie.' Die laatste licht ze kort toe: 'Dissolutie is een innovatieve methode waarbij het plastic wordt opgelost zonder de chemische structuur

van het polymeer te veranderen. Eventueel contaminerende materialen – denk aan lijmstoffen of pigmenten – worden daarbij verwijderd. Uiteindelijk houd je een zuiver product over.'

Biobased en CO2

Toch is aanvullend beleid noodzakelijk om een fossielvrij verpakkingssysteem te bewerkstelligen. 'We hebben ook alternatieve materialen nodig', zegt Van den Beuken. 'Om aan de grote vraag naar plastics te voldoen, moeten we ook plastics maken uit biobased materialen of door CO2 af te vangen. Deze methodes zijn in ontwikkeling, waarbij ik verwacht dat vanwege de kosten de biobased materialen op korte termijn het meest zullen worden toegepast. De keuze voor een duurzaam alternatief is complex. Want ga je als bedrijf voor een nieuw type kunststof zoals PLA of PEF? Of kies je een drop-in biobased optie, in feite een kopie van de huidige fossiele kunststof-

'DE ONE SIZE FITS ALL-OPLOSSING BESTAAT NIET'

fen? Of besluit je tot een ideale mix?'

Driestappenplan van TNO helpt

Om hierbij te helpen, heeft TNO een driestappenplan ontwikkeld. 'Voor de negen meest gebruikte fossiele kunststoffen kunnen bedrijven daarmee de beste route kiezen naar een duurzaam alternatief. De eerste stap is de keuze tussen een drop-in kunststof op basis van biomassa of CO2 en een alternatief polymeer met vergelijkbare eigenschappen, eveneens gemaakt van biomassa of CO2. De tweede stap is het bepalen van de duurzaamheidsimpact en economische haalbaarheid. De derde en laatste stap is het maken van de optimale keuze en het optimaliseren van de mix van hernieuwbare grondstoffen.' Belangrijk, zo benadrukt Van den Beuken, is dat er geen one size fits all-oplossing bestaat. 'Het hangt echt af van het product in kwestie.' Om bedrijven te helpen met de ontwikkeling van biobased duurzame plastics ontwikkelt TNO momenteel ook een model dat organisaties nog verder helpt. 'Daarbij gebruiken we machine learning in combinatie met onze experimentele kennis, om het materiaalontwerpproces te versnellen en die circulaire toekomst eerder mogelijk te maken.'

ADVERTORIAL

Een snoepwikkeltje van Napoleon vergaat net zo snel als een boomblad

De snoepbonbons van Napoleon behoren tot het collectieve geheugen. Sinds kort zitten de snoepjes in een duurzaam, waspapiereen snoepwikkeltje met plantaardige coating.

De Napoleon bonbons werden voor het eerst gemaakt in 1912 door bakker Janssens aan de Hoogstraat in Antwerpen. Meer dan 100 jaar later worden de Napoleon bonbons nog steeds ambachtelijk gemaakt volgens de originele, traditionele receptuur met natuurlijke ingrediënten. Kenmerkend voor de Napoleon bonbon is iconische kogelvorm en een verrassend vulling van zuurpoeder of salmiakpoeder. Dit zorgt voor de unieke tegenstelling van zoet en zuur of van zoet en zout die het snoepje geliefd maakt bij jong en oud.

Per stuk verpakt

Napoleon bonbons zijn per stuk verpakt om te voorkomen dat ze in de zak of snoeppot aan elkaar kleven en om het mogelijk te maken er een paar los mee te nemen in je zak of in je tas. De plastic wikkeltje is vervangen door een papieren FSC®-wikkeltje, zonder microplastics. De wikkeltje is gecoat met een plantaardige mix van van mais en koolzaadolie en is volledig palmolie- en kokosolievrij. 'De papieren wikkeltje vergaat uiteindelijk in de natuur, net zo snel als een boomblad. Het is niet schadelijk voor de natuur. Na een maand of drie is er niks meer van terug te vinden,' vertelt marketingmanager Jamila Knoope trots.

Confiserie Napoleon werkt samen met Nederland Schoon om zwerfafval tegen te gaan. 'We zijn vastbesloten om bij te dragen aan de wereldwijde

DE NAPOLEON BONBON IS VERKRIJGBAAR IN 27 VERSCHILLENDE SMAKEN

Meer informatie?
Scan de QR-code.

reductie van het gebruik van plastic én om een niet aflatende actieve rol te spelen in het terugdringen van zwerfafval. We hebben de wens om een mooi bedrijf achter te laten voor de volgende generaties. Dat betekent dat je verplicht bent om over duurzaamheid na te denken. In de productie proberen we zo min mogelijk plastic te gebruiken. De zak waarin de snoepjes worden verkocht, moet helaas wel nog van (enkelvoudig) plastic zijn om het product goed te houden, maar we zijn samen met verpakkingfabrikanten op zoek naar alternatieven.'

Conpax combineert re-usables en single-use voor een duurzame toekomst

De SUP-wetgeving zet vol in op re-usables, maar Conpax vindt dat het recyclen van single-use-producten net zo goed kan bijdragen aan het behalen van duurzame doelen

Heb je onlangs een concert, festival of voetbalwedstrijd bezocht? Grote kans dat je je drankje kreeg in een herbruikbare beker – al dan niet met clublogo – die je na afloop weer moest inleveren. En als je een eigen bedrijfskantine hebt, of werkt in bijvoorbeeld de horeca, dan kan de SUP-wetgeving je niet zijn ontgaan. Deze Single Use Plastics-wetgeving uit de EU heeft als hoofddoel om zwerfafval te voorkomen. Conpax, leverancier van milieuvriendelijke disposables en foodverpakkingen, omarmt dat doel volledig, zegt Wilco Wieling, commercieel directeur van Conpax: 'De overheid stuurt daarbij vooral op het gebruik van re-usables, bij consumptie ter plekke. Dus producten die je herhaaldelijk kunt gebruiken. Zoals een koffiemok in het bedrijfsrestaurant en een bierglas op een evenement. Wij geloven dat bij goed gebruik dit ook een bijdrage kan leveren in het behalen van de doelstellingen.'

Geen eenzijdige focus op re-usables
Wel wil Wieling een grote kanttekening plaatsen bij de focus op reusable producten alléén. 'Er kleven namelijk ook nadelen aan re-usables. Bijvoorbeeld voor events kan het uit financieel, logistiek of hygiënisch oogpunt een hele opgave zijn. Daarbij vind ik dat met name de end-of-life-bestemming van re-usables in die nieuwe wetgeving niet goed geregeld is. Tussen de 15 en 30 procent van de re-usables wordt niet hergebruikt. En verdwijnt dus mogelijk uiteindelijk weer tussen het afval. Omdat deze bekken veel zwaarder zijn en dus veel meer fossiele plastics bevatten, is dit erg nadelig voor het milieu en draagt het dus niet bij aan de doelstelling.' Vandaar dat Conpax voorstander is van re-usables én single use-oplossingen naast elkaar, mits ze allebei een goed duurzaamheidssysteem erachter hebben. 'Single-use-producten die goed worden ingezameld en gerecycled voorkomen

'WIJ ZIJN ZEKER NIET TEGEN RE-USABLES, MAAR WEL TEGEN EEN EENZIJDIGE FOCUS'

'DE ILT HEEFT VASTGESTELD DAT ONZE KARTONNEN FOODVERPAKKINGEN MET ZEEWIERCOATING 100% PLASTICVRIJ ZIJN'

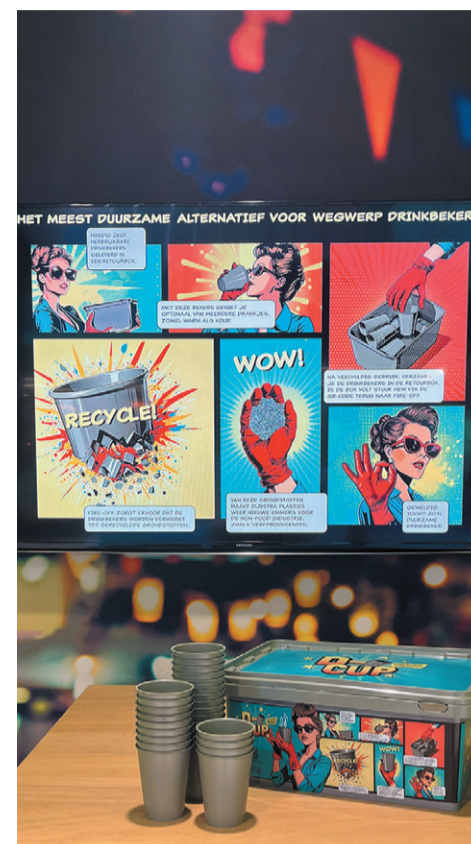
óók zwerfafval. En dragen dus bij aan het doel van de wetgever. Wij zijn dus zeker niet tegen re-usables, maar wel tegen die eenzijdige focus. Op sommige locaties is het bijna onmogelijk om re-usables te gebruiken, dus laat locaties zelf bepalen of ze gebruik willen maken van re-usables of single-use-producten.'

Meervoudige duurzame oplossingsgerichte aanpak
Zelf heeft Conpax dan ook beide soorten in het assortiment. Een goed voorbeeld van de meervoudige duurzame oplossingsgerichte aanpak van Conpax vormen de koffiebekkers. Wieling: 'Wij hebben een single use cup én een reusable circulaire cup en beide zijn echt duurzame concepten. Die eerste, de 5% koffiebeker, heeft een coating met 5% of minder plastic. Daarvoor hebben we met de branche een systeem ontwikkeld. De eenmalige bekken worden ingezameld, opgehaald en 100% gerecycled. Daarnaast hebben we dus een reusable circulaire cup, de WAUW-cup.' Wieling legt uit hoe dat concept werkt. 'Stel je bestelt bij ons een doos met 150 van deze koffiebekkers. Die deel je uit aan de medewerkers van je kantoor. Als de koffiebekkers na vele malen gebruik echt 'op' zijn, kunnen de bekken terug in de doos. Dan kun je de doos eenvoudig en gratis opsturen naar Fire-Off. Dat is een start-up waarmee wij samenwerken. Zij recyclen de gebruikte bekken vervolgens tot

non-food verpakkingsemers, zoals bijvoorbeeld verf- emmers. Een mooie stap richting de circulaire economie.'

Samenwerking in de keten cruciaal
Het is niet voor niets dat Wieling Fire-Off zo nadrukkelijk noemt. 'Om een duurzaam concept van A tot Z goed in de markt te zetten, heb je samenwerking in de hele keten nodig. Als Conpax kunnen we het zeker niet alleen. Bij single use-producten is een goede samenwerking met bijvoorbeeld inzamelaars en recyclebedrijven cruciaal. Ook bij re-usables heb je anderen nodig, denk aan het voorbeeld van Fire-Off.' Ook met Notpla heeft Conpax een exclusieve samenwerking. 'De Nederlandse SUP-wetgeving is strenger dan elders in Europa. Single use-producten moeten in ons land echt 100% plasticvrij zijn. Veel partijen claimen dergelijke producten te hebben, maar tot nu toe heeft de ILT – de keurende instantie in Nederland – de Notpla coating als enige coating als 100% plasticvrij beoordeeld. Notpla is een Engels bedrijf dat een coating op basis van zeewier heeft ontwikkeld, dat is een hernieuwbare grondstof en geen fossiele grondstof. De ILT heeft vastgesteld dat onze kartonnen foodverpakkingen met deze coating van Notpla inderdaad 100% plasticvrij zijn. Zo zoeken wij continu naar volledig plasticvrije oplossingen.'

Tot slot wil Wieling nog een schoolvoorbeeld van een mooie samenwerking noemen. 'Dat is REVENT. Samen met Bordex Packaging kunnen we een duurzame single use-oplossing bieden voor het Food&Beverage-deel van elk festival en event. Bordex verzorgt het inzamelen en hoogwaardig recyclen van de rPET drankbekken. Wij verwerken de voedselvervulde disposables, zoals de plasticvrije snackbakjes. Volgens de wet hoeven we die niet in te zamelen en te recyclen. Wij doen dat

Ecovadis Platinum
Conpax B.V. is een toonaangevende leverancier van milieuvriendelijke disposables en foodverpakkingen in de Benelux. Het bedrijf is onderdeel van het internationale PAPSTAR GmbH. Conpax B.V. gaat volledig voor duurzame oplossingen, vanuit een meervoudige oplossingsgerichte aanpak. Dus niet of reusable of disposable, maar en-en. In december 2024 werd nog maar eens duidelijk hoe uitzonderlijk duurzaam Conpax B.V. te werk gaat. Toen behaalde het de Ecovadis Platinum-status. Dit houdt in dat Conpax B.V. internationaal tot de beste 1% behoort van bedrijven die uitblinken in duurzaamheid, ethiek, arbeidsomstandigheden en milieubeheer.

toch, want hoewel de kartonnen bakjes niet schadelijk zijn voor het milieu, kunnen ze wel in de natuur terecht komen en dat willen we niet. Wij zorgen ervoor dat de bakjes door een composteerder worden verwerkt tot bodemverbeteraar. Deze samenwerking gaat dus zelfs verder dan wat de wet voorschrijft. Met dit systeem ontzorgen wij festivals van A tot en met Z als het gaat om de aanschaf, de inzameling, het ophalen en de duurzame verwerking van verpakkingsmateriaal.'

conpax
Member of PAPSTAR

Meer informatie? Scan de QR-code.

Auping: dromen waarmaken door bewust te investeren in toekomstige generaties

Een duurzame wereld waarin niks wordt verspild, maar alles wordt hergebruikt voor de volgende generatie? Auping droomt er niet alleen van, maar maakt die dromen ook waar: het bedrijf werd koploper en aanjager van de circulaire economie.

Noem het gerust een mijlpaal. Vorig jaar opende Auping, al 137 jaar fabrikant van bedden, boxsprings en matrassen, een innovatieve, geautomatiseerde productielijn voor de productie van volledig circulaire matrassen voor een marktconforme prijs. 'Tien jaar geleden hebben we met Auping al de eerste grote stap gezet,' vertelt directeur Jan-Joost Bosman. 'In 2015 hebben we drie fabrieken samengevoegd tot één fabriek, in Deventer. Tegelijkertijd hebben we de nieuwe productielocatie zo duurzaam mogelijk gemaakt. Met groene energie via zonnepanelen, maar bijvoorbeeld

'AUPING LOOPT VOOROP IN DUURZAAMHEID, MAAR DE OVERHEID ZOU ZOVEEL MEER KUNNEN DOEN'

ook door de warmte die vrijkomt bij de productieprocessen op te slaan in warmte/koudebronnen.'

Allereerste circulaire matras

In 2020 kwam Auping met het allereerste circulaire matras ter wereld. 'Al in 2013 maakten we een bed dat bestond uit materialen die 100 procent recyclebaar zijn,' zegt Bosman, om aan te geven hoezeer zijn bedrijf de rol van pionier en voorloper op het vlak van duurzaamheid heeft omarmd. 'We hebben ook een take-backsysteem geïntroduceerd dat inmiddels industriestandaard is. Een product is natuurlijk pas echt circulair als het aan het einde van de levenscyclus ook daadwerkelijk wordt gerecycled.'

Een nieuw verhaal

Hoe uitdagend is het om duurzame dromen waar te maken? 'Het is complex,' geeft Bosman toe. 'Bij een circulaire matras moet je niet alleen innoveren op materiaal, maar je innoveert ook op productietechniek. Zo hebben we schuim geëlimineerd uit het matras. We gebruiken twee circulaire grondstoffen, namelijk staal en polyester. Dankzij dit ontwerp blijft het matras langer in vorm en heeft het een maximale levensduur. Door

tegelijkertijd ook te innoveren op de ergonomische ondersteuning van het matras is de productkwaliteit op meerdere elementen verbeterd. En je innoveert ook in bepaalde mate op marketing. Je hebt een nieuw verhaal voor de wederverkoper en de consument. Tegelijk wil je dat die consument niet méér gaat betalen. We hebben uitdrukkelijk niet gekozen voor een hogere prijs, dus in de aanloopjaren hebben we ingeteerd op de marge. Omdat we zo bewust willen investeren in toekomstige generaties konden we daar uiteindelijk niet omheen.' Dat de omslag naar de circulaire economie onder druk staat, zit Bosman dwars. 'De overheid zou zoveel meer kunnen doen, denk aan een btw-voordeel op circulaire matrassen. We lopen met Auping voorop als het om duurzaamheid gaat, maar te weinig partijen volgen ons. Er is echt een impuls nodig van de kant van de overheid.'

auping

Meer informatie?
Scan de QR-code.

ADVERTORIAL

Hoe bereid je je goed voor op digitale productpaspporten?

Vanaf 2027 wordt het Digital Product Passport verplicht. GS1 helpt bedrijven met QR-codes die productinformatie bieden over onder meer herkomst, productiewijze en duurzaamheid.

Vanaf 2027 is het zover. Dan moeten vanuit Europese wetgeving de eerste producten beschikken over een zogeheten Digital Product Passport (DPP). 'Dat is als het ware een digitale tweeling van een fysiek product,' legt Michiel van Yperen, duurzaamheidsmanager bij GS1, uit. 'In dat paspoort staan tal van data, zoals waar het product vandaan komt, hoe het gemaakt is, welke materialen zijn gebruikt en hoe het af te danken of te hergebruiken is.' Doel van het DPP: bijdragen aan het verminderen van het gebruik van grondstoffen. 'Productcategorieën zoals textiel, batterijen en meubels moeten in 2027 zo'n paspoort hebben, andere volgen later.'

Streepjescode wordt QR-code

Krijg je als bedrijf al stress bij dit vooruitzicht? Dat is niet nodig, zegt Van Yperen.

Als je nu al begint met de eerste stappen is er nog tijd genoeg tot 2027. En er ontstaan mogelijkheden voor nieuwe circulaire businessmodellen. 'Denk aan bedrijven die op basis van de productdata producten kunnen repareren en zo de levensduur kunnen verlengen. Maar je hoeft je vooral geen zorgen te maken over de aanstaande wetgeving als je producten nu een streepjescode hebben. En dat is vaak het geval. 'Die

'IEDEREEN DIE BIJ ONS IS AANGESLOTEN, HOEFT HET WIEL NIET OPNIEUW UIT TE VINDEN'

organisaties zijn al bij ons aangesloten. Bij GS1 hebben we namelijk ruim 50 jaar geleden dé standaard ontwikkeld voor het identificeren van producten. Dit is de basis voor het onderling uitwisselen van product- en locatiedata. Die data zitten nu 'achter' een uniek productnummer dat in de streepjescode staat. En die gaat vervangen worden door de QR Code powered by GS1. Lang verhaal kort: iedereen die bij ons is aangesloten, hoeft het wiel dus niet opnieuw uit te vinden. Wij helpen ze door ze de bouwblokken aan te bieden die nodig zijn voor een DPP.'

Biologisch afbreekbare sokken mét DPP

Die QR-code is overigens een staaltje van vernuft, want het is geen doorsnee

QR-code. 'Je kunt via één code meerdere bronnen tegelijk aanboren. Een consument kan door het scannen van de code veel informatie over een product opvragen, terwijl bijvoorbeeld producenten weer productdata kunnen delen met retailers.' Een concreet voorbeeld van een bedrijf dat al gebruikmaakt van de QR Code powered by GS1 is Socklab, van moederbedrijf Interloop. Van Yperen: 'Zij maken gecertificeerde biologisch afbreekbare sokken, geproduceerd in Pakistan. GS1 heeft samen met Interloop en een solution partner een DPP gecreëerd met de GS1-bouwblokken. Dankzij de QR Code powered by GS1 kan de consument nu met één scan onder meer zien hoe en waar de sokken zijn geproduceerd en uit welk materiaal ze bestaan. Ook kan hij er meer informatie vinden over de footprint van het product en de recyclingmogelijkheden. En deze bouwblokken zijn voor alle bedrijven beschikbaar om zich voor te bereiden op de toekomst.'

Meer informatie?
Scan de QR-code.

Baas over eigen energie: de revolutie van thuisbatterijen.

Dat zonnepanelen een flinke besparing op de energierekening realiseren, is voor de meeste consumenten wel duidelijk. Een slimme thuisbatterij beschermt huiseigenaren tegen externe prijsstijgingen en stelt ze in staat om maximaal onafhankelijk te zijn van energieleveranciers en veranderende regelgeving.

Zonnepanelen wekken vaak meer energie op dan je op dat moment zelf kunt gebruiken. Hierdoor levert een gemiddeld huishouden ongeveer 70% van de opgewekte stroom terug aan het net. Wat de waarde is van deze teruggeleverde stroom wordt bepaald door de grillen van energieleveranciers en regelgeving die hierop van toepassing is. Het gevolg hiervan is dat de teruggeleverde stroom minder waard is en dat je in sommige gevallen zelfs moet betalen voor teruggeleverde stroom. Door het toepassen van een thuisbatterij lever je nog maar 20% terug aan het net, waardoor jouw opgewekte zonnestroom meer waard wordt en je je onafhankelijkheid vergroot. Dit geeft niet alleen financiële voordelen, maar ook een geruststellend gevoel van controle. Jij bepaalt wanneer je jouw energie gebruikt, zonder afhankelijk te zijn van terugleververgoedingen of saldering. Daarnaast kun je een thuisbatterij ook nog op andere manieren inzetten om je energierekening verder te verlagen.

Een mooi voorbeeld is de slimme thuisbatterij die Solarwatt met BMW heeft ontwikkeld. Dankzij de verschillende batterijmodules kunnen de capaciteit en prestaties volledig afgestemd worden op verschillende behoeften. Hiermee bereiken huishoudens maximale onafhankelijkheid en een besparing op energiekosten.

Erik Frentz liet begin dit jaar een thuisbatterij installeren.

10 jaar geleden heeft hij zonnepanelen laten plaatsen die hem veel energie hebben bespaard. De thuisbatterij van Solarwatt & BMW verhoogt zijn zelfconsumptie naar 80%. Wanneer de zon niet schijnt, laadt deze in de nacht uit het net wanneer de energie het goedkoopst is. Met de batterij heeft hij zijn zonneenergiesysteem rendabeler gemaakt en is hij ook minder afhankelijk van prijsstijgingen en de regelgeving van de overheid.

De (financiële) voordelen van een thuisbatterij

Door een thuisbatterij te combineren met zonnepanelen kun je jouw zelf opgewekte energie opslaan en op elk gewenst moment gebruiken. Dit betekent dat je minder stroom hoeft af te nemen van je energieleverancier. Het resultaat? Minder afhankelijkheid van energieleveranciers en een bescherming tegen hun prijsstijgingen en heffingen. Zelfs als de zon niet schijnt.

Slimme thuisbatterijen van de grotere merken, zoals bijvoorbeeld het Duitse Solarwatt die samen met BMW een thuisbatterij heeft ontwikkeld, hebben nog meer functies. Als de zon niet schijnt, kunnen deze batterijen ervoor zorgen dat je de stroom uit het net laadt wanneer deze goedkoop is (bijvoorbeeld in het najaar als het 's nachts hard waait). Hiervoor heb je een dynamisch energiecontract nodig, waarmee je kunt profiteren van de schommelende energieprijzen door de dag.

Daarnaast kunnen sommige thuisbatterijen zoals die van Solarwatt ook als noodstroomvoorziening ingezet worden in geval van een stroomstoring. Stroomuitval kan door verschillende oorzaken ontstaan: een overbelast energienet, extreme weersomstandigheden of zelfs geopolitieke spanningen. Zo is de batterij zowel met als zonder zonnepanelen een zeer interessante investering.

Waarom weten veel huiseigenaren dit niet?

Ondanks de duidelijke voordelen van een zonnepanelen-thuisbatterij-combinatie, weten veel huiseigenaren niet wat er mogelijk is.

Dit komt vaak door:

1. Complexiteit van keuzes: met een groeiend aanbod aan merken en systemen weten huiseigenaren vaak niet waar te beginnen.
2. Gebrek aan informatie: de technologie rondom thuisbatterijen is relatief nieuw en veel mensen zijn onbekend met de mogelijkheden.
3. Onjuiste aannames: veel mensen denken dat thuisbatterijen alleen geschikt zijn voor grote huishoudens.

De tijd om te handelen is nu

De energiemarkt verandert snel. Voor huiseigenaren die onafhankelijkheid, financieel rendement en duurzaamheid belangrijk vinden, is dit hét moment om te investeren in een toekomstbestendig systeem.

De combinatie van zonnepanelen en een thuisbatterij geeft je niet alleen controle over je energierekening, maar ook de vrijheid om je leven te leiden zonder afhankelijk te zijn van anderen. Informeer jezelf, onderzoek alle opties en maak de stap naar echte onafhankelijkheid. Op www.solarwatt.nl/energievrijheid kun je de mogelijkheden zien die een slimme batterij kan bieden om jouw energie-onafhankelijkheid en het rendement van je zonne-energiesysteem te behouden en vergroten.

 SOLARWATT®

Scan de code voor de mogelijkheden
voor energie onafhankelijkheid
solarwatt.nl

Zero-emissiezone maakt de binnenstad meer leefbaar

Zo'n 14 gemeentes hebben op 1 januari zero-emissiezones ingevoerd. Nog eens 16 gemeentes volgen later. Thomas Reitsma van ondernemersvereniging evofenedex verdedigt de stap: 'Het is om de steden leefbaarder te maken. Niet om ondernemers te pesten.'

'We weten al sinds 2018 dat het eraan zit te komen,' vertelt Reitsma. In het najaar van 2020 hebben de overheid, vertegenwoordigers van het bedrijfsleven waaronder evofenedex, gemeentes en de natuur en milieufederaties een akkoord gesloten over de randvoorwaarden voor het realiseren van zero-emissiezones. 'We zijn er altijd voorstander van geweest, met de kanttekening dat het haalbaar en betaalbaar moet zijn voor de ondernemer. Dat zie je terug in de overgangs- en ontheffingsregelingen en subsidiemogelijkheden. Dat is voor ons altijd een belangrijk punt geweest.' Gevraagd naar de kritiek op gemeentes, antwoordt hij: 'De Zero Emissiezones zorgen voor een gelijk speelveld. Iedereen die de binnenstad in wil, moet aan dezelfde eisen voldoen.'

Intrinsiek gemotiveerd

'Heel veel ondernemers hebben wél de stappen gezet en zijn intrinsiek gemotiveerd om met duurzaamheid aan de slag te gaan,' constateert Reitsma. Evofenedex heeft meerdere programma's opgezet om de eigen leden te onder-

steunen in de transitie. 'De eerste stap is de vraag: kan ik het anders organiseren? Waarom vervoer ik goederen van A naar B? Waarom doe ik dat op deze manier? Misschien kan het slimmer of efficiënter en kun je samenwerken met andere partijen.' Hij noemt Goederenhubs.nl als voorbeeld, dat verzendingen aan de rand van de stad bundelt om vervolgens uitstootvrij op de plaats van bestemming te krijgen. 'Het ultieme doel is het aantal vervoersbewegingen en overlast in de stad te verminderen.' Een transitie doe je gezamenlijk, benadrukt hij. 'Ga het gesprek met je opdrachtgevers aan, voordat je grote investeringen doet. Hoe kun je de initiële investering met elkaar afdekken?' Schoonmaakbedrijf CWS dat het wagenpark heeft geëlektrificeerd is een mooi voorbeeld. 'Hun vertrekpunt was: we willen onze

'VEEL ONDERNEMERS HEBBEN WÉL DE STAPPEN GEZET EN ZIJN INTRINSIEK GEMOTIVEERD'

bedrijfsvoering verduurzamen. Vandaaruit hebben ze de stap gezet om de 300 vracht- en bestelwagens te vervangen. Het gaat erom hoe je je presenteert bij je klant. Met hun ev-vloot laat CWS zien dat ze serieus aan de slag zijn met duurzaamheid en dat niet beperken tot de schoonmaakmiddelen zelf.'

Open blik

Kleine ondernemers hikken vaak tegen de initiële kosten aan; de aanschaf van de elektrische bestelbus. 'Daar zit vaak het sentiment van de kleine ondernemer,' weet Reitsma. 'Ik voel die pijn wel, als ik zaterdag langs het voetbalveld sta, en een installateur me vertelt "ik kan dat niet betalen".' Gevraagd wat hij in dat geval zegt, antwoordt hij: 'Ik vraag hem om eens met een open blik kijken naar wat er wél kan en wanneer de tijd voor hem dan wel rijp is om de stap te zetten. Wat vindt hij zelf belangrijk als we spreken over verduurzaming? En waar zit de motivatie om de stap te zetten? Kijk je naar de "total costs of ownership", en neem je de laad- of brandstofkosten en het onderhoud mee, dan ben je nu onderaan de streep ongeveer evenveel kwijt.'

AAN HET WOORD

BLUE FOODS: VOEDSEL VAN DE TOEKOMST

Blue foods, oftewel voedsel afkomstig uit oceanen, zeeën en meren, wordt steeds belangrijker voor de voedselvoorziening van toekomstige generaties. Miljoenen mensen wereldwijd zijn afhankelijk van vis, schelpdieren en andere aquatische soorten als belangrijke bron van eiwitten. Daarnaast zijn ook algen en zeewier een vorm van Blue foods die we nog veel meer zouden kunnen oogsten. Vooral in kustgemeenschappen speelt Blue foods een essentiële rol in cultuur, economie en dagelijks levensonderhoud.

Voedselzekerheid

Naast het vergroten van voedselzekerheid biedt Blue foods ook ecologische voordelen. Vergeleken met vlees van landdieren heeft vis, mits duurzaam gevangen of gekweekt, vaak een lagere impact op het milieu. Bovendien bevatten veel soorten vis en schelpdieren essentiële voedingsstoffen die bijdragen aan een gezond dieet.

Ondanks de voordelen staan onze oceanen onder grote druk. Problemen zoals overbevissing, vervuiling en klimaatverandering bedreigen de delicate balans van mariene ecosystemen. Duurzame visserij is daarom van vitaal belang om de biodiversiteit te beschermen en overbevissing tegen te gaan. Organisaties zoals het Marine Stewardship Council (MSC) certificeren visserijen die verantwoord werken en zich inzetten voor het tegengaan van overbevissing. Het MSC-keurmerk helpt consumenten bij het maken van bewuste keuzes.

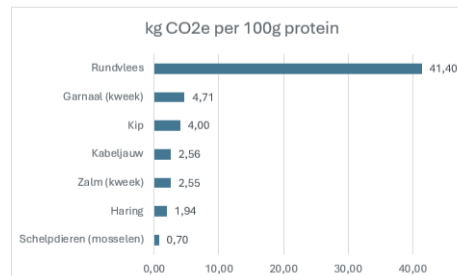
ADVERTORIAL

De toekomst van Blue foods?

In onze zoektocht naar een duurzaam en gezond voedingspatroon staat Blue foods steeds meer in de schijnwerpers. Het biedt een uitkomst in de noodzakelijke eiwittransitie en draagt bij aan een toekomstbestendig voedingsstelsel. Dit wordt benadrukt door Dr. Christien Absil, marien bioloog en visserij-expert, en werkzaam bij het Marine Stewardship Council.

Wat Blue foods, oftewel duurzaam gevangen voedsel afkomstig uit oceanen, zeeën en meren volgens Absil zo waardevol maakt, is het voedingsprofiel. Ze zitten boordevol hoogwaardige eiwitten, essentiële vetzuren zoals omega-3, vitamines en mineralen. Deze voedingsstoffen zijn cruciaal voor een gezond

lichaam en worden vaak niet in dezelfde hoeveelheden gevonden in andere dierlijke producten. Daarnaast hebben duurzaam gevangen of gekweekte Blue foods een aanzienlijk lagere milieu-impact dan traditionele bronnen van dierlijke eiwitten zoals rund- en varkensvlees. Vette vissoorten zoals wilde zalm, haring of sardines zijn superfoods met een klimaatimpact die lager is dan eieren. Ook schelpdieren als mosselen, afkomstig uit onze eigen zee, mega gezond, hebben een lage CO₂-uitstoot en filteren ook nog het water. Dit maakt Blue foods tot een belangrijke schakel in het verminderen van de ecologische voetafdruk van onze voedselproductie. De EAT-Lancet Commissie heeft bepaald wat een gezond dieet is waarmee we binnen planetaire grenzen in 2050 tot 10 miljard mensen kunnen voeden. Deze Commissie beveelt aan om 28 gram vis of schaaldieren per dag te

DE EIWITTRANSITIE BEGINT HIER

eten, wat overeenkomt met 1-2 porties per week, als onderdeel van een gezond klimaat neutraal dieet.

In de eiwittransitie moeten we niet alleen meer plantaardige eiwitten gaan eten, maar ook kritisch kijken naar de kwaliteit van dierlijke eiwitten die we consumeren. Blue foods biedt hierin een perfect voorbeeld van 'beter dierlijk'. Als

we deze duurzame en gezonde keuze omarmen, maken we een stap naar een gezondere planeet en bevolking. De toekomst van Blue foods vraagt om gezamenlijke inspanningen. Consumenten, producenten en beleidsmakers spelen een cruciale rol bij het beschermen van de oceanen en het stimuleren van duurzame visserijpraktijken. Door samen te werken en bewust te kiezen voor duurzame visproducten, kunnen we ervoor zorgen dat oceanen ook in de toekomst een gezonde en voedzame voedselbron blijven.

**Meer informatie?
Scan de QR-code.**

Hoe Leiden een koploper werd in circulaire bouw – en snakt naar landelijk beleid

Hoe word je als gemeente een koploper in circulaire bouw? ‘Door circulaire principes niet alleen te omarmen, maar ze ook écht te vertalen naar concrete projecten,’ antwoordt de Leidse wethouder Yvonne van Delft enthousiast.

Circulair denken: Japanse steiger in het Leidse Ankerpark, gebouwd met oude damwandplanken en holle balken. Foto: gemeente Leiden

Yvonne van Delft, wethouder Energie, Werk en Inkomen en Cultuur. Foto: Eelkje Colmjon

draagt bij aan de doelen van het kabinet binnen de Nationale Aanpak Biobased Bouwen en het kan bovendien kansen bieden voor de agrarische sector. Circulair bouwen kan ook helpen om de woningbouwopgave te versnellen, bijvoorbeeld door de inzet van industriële bouwtechnieken. Bouwers hebben al geïnvesteerd in houtbouwfabrieken, de technieken zijn er. Het moet nu gaan lonen om circulair te bouwen. Het zou zonde zijn als deze kans verloren gaat door terughoudendheid in beleid.’

Circulaire koploper Leiden was de eerste gemeente in Nederland met een circulair sloopbeleid. ‘We zorgen ervoor dat vrijkomende materialen zoveel mogelijk beschikbaar komen voor hergebruik. Zo voorkomen we verspilling en verminderen we de CO₂-uitstoot,’ vertelt Yvonne van Delft, wethouder Circulaire Economie in Leiden. Ze wijst op de aanleg van de Japanse steiger in het Ankerpark. Van Delft: ‘In plaats van nieuw hardhout te gebruiken, zijn oude damwandplanken hergebruikt. Daarnaast is er gekozen voor een constructie met holle balken, waardoor minder materiaal nodig was zonder in te leveren op uitstraling of stevigheid. Zo laten we zien dat circulair bouwen niet alleen duurzamer is, maar ook

kosten bespaart en bijdraagt aan een aantrekkelijke openbare ruimte.’ De zogenaamde Leidse Ladder Circulaire Bouw moet de circulariteit in gemeentelijk bouwprojecten meetbaar maken en stapsgewijs helpen verbeteren. Van Delft: ‘De Leidse Ladder is gebaseerd op de principes van de circulaire economie en geldt voor onze eigen bouwprojecten, denk bijvoorbeeld aan het verduurzamen van gemeentelijk vastgoed. We kijken eerst naar het voorkomen van materiaalgebruik, vervolgens naar hergebruik en pas in laatste instantie naar nieuwe materialen. Die proberen we dan zo circulair of duurzaam mogelijk toe te passen. Waardecreatie noemen we dat.’ Het is

kennis die Leiden graag deelt met andere gemeentes, provincies en het Rijk.

Dringende oproep aan Rijksoverheid

Tegelijkertijd snakt de stad naar landelijk beleid. Van Delft: ‘De vraag naar her te gebruiken en biobased bouwmaterialen wordt nog niet voldoende gestimuleerd. Ook wordt er, na herbestemming of sloop, nog onvoldoende nagedacht over wat er met materialen gebeurt. We kunnen echt veel meer hergebruiken dan we tot nu toe doen!’ Leiden doet een uitdrukkelijke oproep aan de landelijke overheid om de duurzaamheidseisen te verhogen, zodat duurzame bouwtechnieken meer kansen krijgen. Van Delft: ‘Dat

Of je nu ondernemer, student of inwoner bent, laat je inspireren en kom ontdekken hoe Leiden circulariteit toepast in de praktijk – bijvoorbeeld tijdens de Circulaire wandeling in Leiden. Bekijk het programma op www.gagoed.nl/weekce2025

Leiden

Meer informatie? Scan de QR-code.

ADVERTORIAL

Verpakkingen die zijn ontworpen voor recycling

Als toonaangevende speler in de circulaire bio-economie gebruikt Stora Enso overwegend hernieuwbare en gerecyclede grondstoffen voor de productie van verpakkingsmateriaal of papier.

Als betrokken lid van de 4evergreen-alliantie heeft de verpakkingsmateriaalproducent bijgedragen aan richtlijnen en protocollen om de recycling van kartonnen verpakkingen te versterken. Stora Enso zet bij de kartonproductie duurzame, bio-based grondstoffen in als alternatief voor grondstoffen uit olie en andere fossiele bronnen. ‘Onze betrokkenheid bij de circulaire bio-economie begint met hernieuwbare materialen die geschikt zijn voor recycling en die worden ingezameld, gesorteerd en verwerkt tot nieuw papier en karton. Daarnaast wordt de recycling van niet-papieren bestanddelen van verpakkingen, voor zover dat mogelijk is, steeds belangrijker,’ vertelt Circularity and Recyclability Manager Peter Hengesbach

van Stora Enso. ‘Hernieuwbare materialen vormen de pijler onder ons bedrijf. Bio-based grondstoffen en hout vormen de natuurlijke basis voor onze productie.’

Hernieuwbare materialen en de harmonisering van regels

‘Bij tal van chemische processen in de papierproductie, bijvoorbeeld bij de pulpverwerking, produceren we duurzame producten uit zijstroom. Deze stellen ons in staat om chemicaliën van fossiele bronnen te vervangen door duurzame, bio-based alternatieven.’ Stora Enso gebruikt bijvoorbeeld natuurlijk polymeren uit vloeibare hars, gewonnen uit hout, als basischemicaliën. Dit was voorheen een afvalproduct van de papier- en pulpindustrie, maar wordt door Stora Enso gebruikt om nieuwe producten van te maken. ‘Het belangrijkste doel van een verpakking is het beschermen van de

DE CIRCULAIRE BIO-ECONOMIE: HERNIEUWBARE MATERIALEN DIE GESCHIKT ZIJN VOOR RECYCLING

goederen. Uiteindelijk moeten de verpakkingen aan tal van vereisten voldoen, zoals voldoende stevigheid en bescherming tegen vocht, zuurstof of licht. Onze uitdaging is om ervoor te zorgen dat de nieuwe, duurzame oplossingen nog steeds de juiste eigenschappen hebben.’ Hengesbach is lid van verschillende werkgroepen die werken aan standaardisering van het materiaal en ontwerpeisen ten aanzien van de recyclingrichtlijnen van verpakkingen. ‘Harmonisering en standaardisering van het ontwerp voor de recycling neemt allerlei belemmeringen weg. Je krijgt binnen Europa één set aan regels, in plaats van een lappendeken aan nationale regels en gebruiken, waar bedrijven voortdurend tegenaanlopen. Het helpt als je bij het zoeken naar innovatieve circulaire oplossingen weet wat de eisen zijn waaraan je moet voldoen om te worden toegelaten op de Europese markt.’

Minder verpakkingsmateriaal

Vanaf 2030 moeten alle verpakkingen in de EU recyclebaar zijn. Dit is vastgelegd in de Packaging and Packaging Waste Regulation (PPWR) die onlangs is aangenomen. Het betekent dat verpakking zo moet worden ontworpen dat de gebruikte materialen eenvoudig kunnen worden gesorteerd, gescheiden en gerecycled. Het ultieme doel van de PPWR-richtlijn is om de hoeveelheid aan verpakkingsmateriaal fors te reduceren en te besparen op primaire grondstoffen. Stora Enso kan hierin een rol in spelen met nieuwe, innovatieve oplossingen, stelt Hengesbach. In het ontwerpproces van verpakkingen wordt nu al rekening gehouden met de PPWR-voorschriften, zoals de recyclebaarheid en het vermijden van loze ruimte. ‘Als je online iets besteld, krijg je dat soms in een veel te grote doos toegeleverd. Volgens de PPWR-richtlijn moeten het product of item en de verpakking in de toekomst in verhouding tot elkaar staan. Het is aan de verpakkingsontwerpers om daar een passende, veilige oplossing voor te bedenken.’

StoraEnso

Meer informatie? Scan de QR-code.

Dit is wat Friesland zo succesvol maakt in het werken aan een circulaire economie

Inspirerend is de samenwerking, aanstekelijk de gezamenlijk opgestarte projecten en de behaalde resultaten. Wat maakt Friesland zo succesvol in het werken aan een circulaire economie? 'We zetten onze schouders eronder, de Friese mentaliteit komt naar boven, en dan is het ook snel geregeld.'

De circulaire betonketen: beton dat vrijkomt uit de sloop van 72 portiekflats in Heechterp wordt hergebruikt voor de fundering van nieuwbouw in dezelfde wijk.

'JE KIJKT ALTIJD NAAR DE UITDAGINGEN WAAR ANDERE PARTIJEN MEE ZITTEN'

Aan de vooravond van de Week van de Circulaire Economie staan de schijnwerpers op een provincie die één van de circulaire koplopers in Europa is. Friesland is trots op de rol van voortrekker. En heeft een eenduidig antwoord op de vraag wat de voedingsbodem is van dat succes: de intensieve samenwerking tussen overheden (provincie, Wetterskip Fryslân – het waterschap – en gemeentes zoals gemeente Leeuwarden) en het bedrijfsleven en onderwijs, verenigd in Vereniging Circulair Friesland. 'Tien jaar geleden begonnen we daarmee,' zegt Jantje van der Laan, programmamanager bij de Vereniging. 'De urgentie kwam vanuit een aantal bedrijven dat het anders moest en ook anders kón in onze regio. En dat we dat alleen samen voor elkaar kunnen krijgen. Friese overheden haakten aan als lid, maar ook alle mbo-, hbo- en universitaire opleidingen.'

Zeven pijlers

De eerste jaren moest er vooral nog worden uitgelegd wát een circulaire economie precies is. Van der Laan: 'Vanuit een aanjaagorganisatie zijn we inmiddels uitgegroeid naar een projectorganisatie waarbij we echt op basis van een aantal grote, stevige programma's en projecten werken aan de transitie naar een circulaire economie. Dat doen we op basis van zeven pijlers van een circulaire economie. We kijken niet alleen naar materialen, hergebruik, grondstoffen, maar ook naar energie, naar water, biodiversiteit, de sociale en financiële kant. Hoe ga je om met toegevoegde waarde? Ecologisch, sociaal en op het vlak van gezondheid en welzijn. Bij alles wat je doet, wil je ervoor zorgen dat het één niet ten koste gaat van het ander. Bijvoorbeeld materialenhergebruik mag niet ten koste gaan van water of doe je het liefst niet met fossiele brandstoffen.'

In de loop der jaren is de samenwerking tussen wat Van der Laan de 'triple helix' noemt – overheden, bedrijven en onderwijs – steeds intensiever geworden. Aan-

stekelijke successen zijn onder andere behaald in het sluiten van ketens. Als recent project noemt Marijn Kamerling, projectmanager duurzaamheid bij gemeente Leeuwarden, het circulair maken van de betonketen in zijn gemeente. Kamerling: 'Het beton uit de sloop van 72 portiekflats wordt hergebruikt in de fundering van nieuwbouw in de wijk. Daarmee kun je de CO2 die vrijkomt bij het maken van nieuw beton dus wegstrepen. Als je kijkt naar alle partijen die betrokken zijn bij het opzetten van deze circulaire keten – van woningcorporatie, bouwbedrijf tot de Leeuwarder Beton Centrale – dan is dit een prachtig voorbeeld van hoe we in de regio dingen kunnen oplossen met onze gezamenlijke connecties. We zetten onze schouders eronder, de Friese mentaliteit komt naar boven, en dan is het ook snel geregeld.'

Overzichtelijke regio

Zijn de lijntjes korter in Friesland waardoor samenwerking makkelijker plaatsvindt? 'We zijn een overzichtelijke regio,' zegt Van der Laan, 'met 18 gemeentes, één waterschap, een provincie waarmee een heel nauwe samenwerking is en ambitieuze bedrijven. Je kent elkaar goed, je spreekt deels dezelfde taal en je kunt je op die manier wat makkelijker verplaatsen in de belangen en uitdagingen van de ander.' Illustratief noemt Van der Laan het programma rondom circulair inkopen door de overheden: 'Dat gebeurt niet vanuit de gedachte om een vinkje te kunnen zetten bij een ambitie of een doel, maar om ervoor te zorgen dat de bedrijven, en daarmee de regio, toekomstbestendig worden. Je kijkt altijd naar de uitdagingen waar andere partijen in het samenwerkingsverband mee zitten.'

Toonaangevend

Zo wordt in Friesland ook gewerkt aan het sluiten van nutriëntenkringlopen, weet Sander de Vries, beleidsmedewerker landbouw bij de provincie Fryslân. Nutriënten zijn voedingsstoffen en mineralen die belangrijk zijn voor een gezonde bodem en voor de groei van gewassen, mensen en dieren. Aan de zogenaamde 'Ambitie-tafel Sluiten Nutriënten Kringlopen' vinden overheden, boerencoöperatie Agricycling en onderwijs elkaar in goed overleg. De Vries: 'Dit is een thema waarmee we in Friesland al lange tijd voorop lopen. Zo'n 15 jaar geleden zijn bijvoorbeeld de eerste projecten opgestart om ervaring op te doen met nieuwe vormen van sanitatie: het reinigen van afvalwater om de nutriënten hieruit terug te winnen en ze zo te behouden in de kringloop. Toonaangevende Friese bedrijven en Wetsus, het European Centre of Excellence for Sustainable Water Technology in Leeuwarden, helpen dit nu verder te brengen. Dan gaat het onder meer over de vraag hoe we proefprojecten kunnen opzetten en draagvlak kunnen creëren. Of de wetgeving voldoende ruimte biedt en wat de huidige en toekomstige gewenste nutriëntenstromen zijn.'

Biobased bouwen

De provincie Fryslân geeft inmiddels ook de toon aan in biobased bouwen. De Vries: 'Vorig jaar werd de Fryske Vezelhenepdeal ondertekend door meer dan 30 partijen, waaronder Friese woningcorporaties, bouwbedrijven, ontwikkelaars en overheden. Plus ruim 100 agrarische partners. Met de door hen geteelde hennep wordt lokaal hennepisolatie geproduceerd waarmee de komende 3 jaar ruim 1000 nieuwe woningen duurzaam worden geïsoleerd. Van der Laan: 'Ook dat is een mooi voorbeeld van een project waarin heel veel verschillende partijen samenwerken. Bedrijven vragen er ook om.' De Vries: 'Er zijn bedrijven die echt pushen, die zeggen: jongens, we moeten hier iets mee. Dat is mooi om te zien, er zitten heel veel proactieve bedrijven in Friesland. Die stappen ook echt op ons af. Kenmer-

v.l.n.r.: Sander de Vries, Jantje van der Laan, Marijn Kamerling'

Circulaire ontdekkingstochten

Friesland organiseert in de Week van de Circulaire Economie op woensdag 19 maart 5 verschillende circulaire tochten. Verrassende ontdekkingsreizen langs meerdere locaties waarin organisaties laten zien hoe in Friesland wordt samengewerkt aan de transitie naar een circulaire economie. Deze circulaire tochten zijn het hele jaar door te boeken voor geïnteresseerde bedrijven en organisaties.

Kijk voor meer info op

www.madecirculairinfryslan.frl

kend voor de circulaire economie is dat je elkaar nodig hebt om problemen op te lossen, vult Kamerling aan. 'Met het netwerk binnen Vereniging Circulair Friesland is bijna elke tak van sport vertegenwoordigd. Anders is er altijd wel een lid die een connectie heeft met een niet-lid die misschien weer het laatste ontbrekende puzzelstukje kan bieden.'

Gemeente Leeuwarden

Provincie Fryslân

Circulair Friesland

Meer informatie? Scan de QR-code.